

NOMINACIJA – METŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS LYDERIS

Kristina Rudžinskaitė

Užkrečiamųjų ligų valdymo skyriaus vedėjo pavaduotoja

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Kauno departamentas

Įžanga

Nėščiųjų skiepijimas sezoninio gripo vakcina rekomenduojamas Lietuvoje beveik dešimtmetį. Po 2009 – 2010 m. kilusios gripo pandemijos, nuo 2010 – 2011 m. gripo sezono nėščiosios priskirtos gripo rizikos grupėms, kurios skiepiamos valstybės biudžeto lėšomis, tačiau tai nepaskatino aktyvaus nėščiųjų skiepijimo. Iki 2015 – 2016 m. nėščiųjų skiepijimosi apimtys nuo gripo Lietuvoje, taip pat ir Kaune, buvo vos 0,4 proc. Dėl šios priežasties, kartu su Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) Europos regiono biuru, Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerija, Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centru, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Infekcinių ligų, Akušerijos ir ginekologijos bei Šeimos medicinos klinikomis, Bendrosios praktikos gydytojų asociacija ir kitais partneriais Lietuvoje, nuo 2014 m. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – NVSC) Kauno departamentas vykdo projektą, kurio metu, bendradarbiaujant įvairioms institucijoms, buvo siekiama pritaikyti, įgyvendinti ir įvertinti nėščiųjų moterų skiepijimo nuo gripo skatinimo programą Kaune¹.

Tikslas

Projekto tikslas – pritaikyti, įgyvendinti ir įvertinti įrodymais grįstą nėščiųjų moterų skiepijimo nuo gripo skatinimo programą.

Priemonės

Kartu su kitais projekto partneriais, NVSC Kauno departamentas prisidėjo prie projekto kurdamas įrodymais grįstą nėščiųjų skiepijimo nuo gripo programą pagal TIP Flu¹ metodologiją, rekomenduotą PSO. NVSC daugumą veiklų inicijavau, organizavau ir įgyvendinau kartu su kolegomis. Kauno mieste bei apskrityje buvo naudojamos įvairios informavimo, edukacijos bei komunikacijos priemonės. Kadangi vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, ataskaitas apie vakcinų nuo sezoninio gripo įsigytų už valstybės lėšas sunaudojimą asmens sveikatos priežiūros įstaigos (toliau – ASPĮ) kas mėnesį pateikia NVSC, NVSC Kauno departamentas stebėjo paskiepytų nėščiųjų skaičius ir vertino programos veiksmingumą.

Informacija apie projekto įgyvendinimą buvo viešinama NVSC interneto svetainėje, o pranešimais žiniasklaidai informacija apie skiepus nuo gripo nėščiosioms pasiekė kitas interneto svetaines ir spaudą.

Kitos visuomenės informavimui naudotos priemonės buvo plakatai „Laukiatės? Apsaugokite save ir savo kūdikį nuo gripo ir jo komplikacijų“ ir lankstinukai nėščiosioms „Skiepai nuo gripo nėštumo metu apsaugo jus ir jūsų kūdikį“. NVSC Kauno departamentas organizavo šių plakatų ir lankstinukų išdalinimą visoms veikiančioms ASPĮ, tarp jų ir gimdymo stacionarams. Kauno miesto savivaldybės dėka plakatai pasiekė Kauno miesto seniūnijas. NVSC taip pat padėjo ASPĮ dalintis likusiomis gripo vakcinų dozėmis gripo sezono pabaigoje, kai vakcina kai kuriose įstaigose jau buvo pasibaigusi.

Sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojų informavimui ASPĮ buvo aprūpintos lankstinukais „Gripas ir nėščiųjų vakcinacija nuo gripo“. Siekiant užtikrinti kuo geresnį informacijos perdavimą nėščiasioms prižiūrintiems sveikatos priežiūros darbuotojams, kartu su LSMU profesorėmis Aukse Mickiene ir Meile Minkauskiene, poliklinikose skaitėme paskaitas apie gripo epidemiologiją bei skiepus nuo gripo nėščiosioms. Šių susitikimų metu buvo siekiama atsakyti į sveikatos priežiūros darbuotojams kylančius klausimus, padiskutuoti, bei išdalinti ženklelius su užrašu „Klauskite apie skiepus nuo gripo“, kurie padrąsintų jų pacientus konsultuotis gripo skiepų klausimais.

Programos veiksmingumas buvo vertinamas lyginant nėščiųjų skiepijimo nuo gripo apimtis per paskutinius tris gripo sezonus.

Rezultatai

2015 – 2016 m. sezoną programos veiklos buvo įgyvendinamos Kauno mieste, 2016 – 2017 m. Kauno apskrityje, 2017 – 2018 m. planuojama apimti visas apskritis.

Šio projekto vykdymo Kauno mieste metu, 2015 – 2016 m. gripo sezonu, paskiepytų nėščiųjų skaičius padidėjo daugiau kaip 10 kartų. 2015 – 2016 m. Kauno miesto ASPĮ paskiepyta 107 nėščiosios, kai 2014 – 2015 m.

tokių buvo šešios, o 2013 – 2014 m. penkios. Kauno mieste paskiepytų nėščiąjų dalis procentais pakito nuo 0,2 proc. 2014 – 2015 m. iki 3,3 proc. 2015 – 2016 m.

2016 – 2017 m. Kauno mieste paskiepyta 144 nėščiosios arba 4,5 proc. Kauno apskrityje nėščiąjų skiepavimo apimtys padidėjo iki 3,5 proc. 2016 – 2017 m.

Vykdoma TIP FLU programa netiesiogiai turėjo įtakos ir kitoms Lietuvos apskrityms, iš kurių aktyviausiai nėščiosiomis rūpinasi Alytaus apskritis, kur paskiepyta 2,6 proc. nėščiąjų, Vilniaus apskrityje 1,7 proc.

Išvados

Nėščiąjų moterų skiepavimo nuo gripo skatinimo programos dėka pavyko pasiekti žymiai aktyvesnio nėščiąjų paskiepavimo nuo gripo. Tai rodo, kad ir sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojai, turėdami daugiau įrodymais grįstos informacijos, drąsiau rekomenduoja nėščiosioms skiepus nuo gripo. 2017 – 2018 m. gripo sezono metu siekiama toliau šią programą tęsti ne tik Kauno apskrityje, bet ir kitose apskrityse.

Svarbu pabrėžti, jog šiai programai sukurti bei įgyvendinti buvo svarbus aktyvus įvairių organizacijų ir institucijų bendradarbiavimas, siekiant bendro tikslo – didinti nėščiąjų skiepavimo sezoninio gripo vakcina apimtį. Tad, siekiant didesnių skiepavimo apimčių, skiepijant pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepavimų kalendorių bei rizikos grupėms priklausančių asmenų skiepimą nuo sezoninio gripo, pneumokokinės infekcijos ir kitomis vakcinomis, būtinas didesnis dėmesys skiepų skatinimui įrodymais grįstomis priemonėmis. Ne mažiau svarbu – aktyvus ir geranoriškas įvairių sričių specialistų bendradarbiavimas.

Literatūros sąrašas

1. Tailoring immunization programmes for seasonal influenza (TIP FLU) <http://www.euro.who.int/en/health-topics/communicable-diseases/influenza/publications/2015/tailoring-immunization-programmes-for-seasonal-influenza-tip-flu.-a-guide-for-increasing-health-care-workers-uptake-of-seasonal-influenza-vaccination-2015>